

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

М. І. Шинкарик

« 15 »

серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «**ВИКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ**»

ступінь вищої освіти — магістр

галузь знань — 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність — 015 Професійна освіта (сфера обслуговування)

освітня програма — Фінансова грамотність

Кафедра фінансів імені С. І. Юрія

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (семін.) (год.)	ІРС	Тренінг	Самост. робота студ. (год.)	Разом	екзамен (сем.)
Денна	1	1	30	30	6	4	84	150	1
Заочна	1	1	4	2	-	-	144	150	2

Тернопіль – ТНЕУ

2019

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ВИКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ”

1. Опис дисципліни “Викладання фінансової грамотності”.

Дисципліна “Викладання фінансової грамотності”	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 01 - Освіта/Педагогіка	Дисципліна циклу професійної підготовки Мова викладання: українська Статус дисципліни: обов’язкова
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність 015 – “Професійна освіта (сфера обслуговування)” Освітня програма «Фінансова грамотність»	Рік підготовки: <i>Денна – 2019-2020</i> <i>Заочна – 2019-2020</i> Семестр: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна – 2</i>
Кількість змістових модулів – 2	Освітній ступінь – магістр	Лекції: <i>Денна – 30</i> <i>Заочна – 4</i> Практичні заняття: <i>Денна – 30</i> <i>Заочна – 2</i>
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота: <i>Денна – 85 (у т.ч. 4 тренінг)</i> <i>Заочна – 144</i> Індивідуальна робота: <i>Денна – 5</i> <i>Заочна – 0</i>
Тижневих годин – , з них аудиторних –		Вид підсумкового контролю – іспит

2. Мета і завдання вивчення дисципліни “Викладання фінансової грамотності”.

2.1. Мета вивчення дисципліни.

Дисципліна «Викладання фінансової грамотності» спрямована на формування у студентів теоретичних знань та вироблення практичних навиків щодо ефективного управління особистими фінансами і підвищення рівня фінансової грамотності, а також оволодіння сучасними підходами до викладання фінансової грамотності у закладах освіти України. Дисципліна орієнтує на пошук новітніх методик та інструментарію викладання фінансової грамотності у закладах освіти.

2.2. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

– здатність розпізнавати та реагувати на різноманітність студентів і складнощі освітнього процесу:

– здатність на високому науково-педагогічному рівні здійснювати викладання фінансової грамотності у закладах освіти із застосуванням інноваційних технологій і передових педагогічних практик;

– здатність використовувати набуті теоретичні знання та практичні навички з методики викладання фінансової грамотності для підготовки фахового навчально-методичного забезпечення з метою ефективної організації освітнього процесу.

2.3. Передумови для вивчення дисципліни.

Основи педагогіки, Фінанси, Банківська справа, Страхування, Економічний аналіз.

2.4. Програмні результати, отримані студентом за результатами вивчення дисципліни:

– діяти з дотриманням етичних норм, цінувати індивідуальне і культурне різноманіття, дотримуватися у професійній діяльності принципів толерантності, діалогу і співробітництва;

– знати та розуміти фундаментальні і прикладні аспекти наук про освіту;

– застосовувати здобутки психолого-педагогічної теорії та практики, навички консультування з питань освіти при проектуванні та реалізації навчальних/розвивальних проектів на засадах студентоцентрованого підходу;

– організувати освітній процес (співпрацю в команді) студентів, керувати пізнавальною діяльністю, здійснювати педагогічний контроль і моніторинг результатів їх навчання;

– використовувати освітні технології і забезпечувати їх навчально-методичний супровід з метою створення сприятливого освітнього середовища;

– забезпечувати якість освітнього процесу, застосовуючи набуті інноваційні методики та педагогічні практики при викладанні фінансової грамотності у закладах освіти;

– застосовувати різні форми і методи освітньої діяльності в процесі викладання фінансової грамотності та фахово формувати його навчально-методичне забезпечення.

3. Зміст дисципліни “Викладання фінансової грамотності”.

Змістовий модуль 1. Фінансова грамотність населення в діалектиці сучасних освітніх тенденцій

Тема 1. МОНІТОРИНГ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА ЙОГО ОЦІНКА В УКРАЇНІ

Сутність та необхідність підвищення рівня фінансової грамотності в сучасних умовах. Складові фінансової грамотності населення, їх характеристика. Світоглядні позиції, знання і навички, їх роль у формуванні фінансово грамотної особистості.

Аналіз основних компонентів фінансової грамотності населення: вміння заробляти, вміння витратити, вміння заощаджувати.

Оцінка зарубіжного досвіду підвищення рівня фінансової грамотності населення (США, Канади, Фінляндії, Німеччини, Австрії, Естонії, Польщі) та можливостей його використання в Україні.

Література: 2: 7; 11; 12; 16-19; 22: 25

Тема 2. ОЦІНКА ВПЛИВУ ПСИХОЛОГІЇ ГРОШЕЙ НА ФОРМУВАННЯ ДОБРОБУТУ НАСЕЛЕННЯ

Роль грошей у функціонуванні сучасного суспільства та їх вплив на формування добробуту громадян.

Аналіз психологічних аспектів сприйняття (несприйняття) грошей.

Оцінка впливу інфляції на рівень життя населення і соціальні стандарти (споживчий кошук, прожитковий мінімум, мінімальну заробітну плату і пенсію тощо).

Література: 10-12; 15–18

Тема 3. ФОРМУВАННЯ СІМЕЙНОГО БЮДЖЕТУ І ПЛАНУВАННЯ ОСОБИСТИХ ФІНАНСІВ

Особисте фінансове планування та необхідність його здійснення в сучасних умовах. Складання балансу активів і пасивів як важлива передумова особистого фінансового планування. Поняття фінансового плану сім'ї, переваги та недоліки його ведення.

Види сімейного бюджету і його структура. Процес розроблення сімейного бюджету.

Поняття і класифікація доходів сім'ї. Характеристика надходжень сімейного бюджету за джерелами їх отримання. Основні види витрат домогосподарства.

Напрями оптимізації надходжень та витрат в умовах посилення кризових явищ.

Основні етапи особистого фінансового планування. Планування значних фінансових подій.

Роль незалежних фінансових консультантів (радників) у формуванні і реалізації особистих фінансових планів.

Література: 2; 5; 10-12; 15-19; 23; 25

Тема 4. ПОДАТКИ І ПОДАТКОВА КУЛЬТУРА

Сутність податків та їх роль у суспільному житті. Основні елементи податків. Особливості справляння податків в Україні. Органи контролю у сфері оподаткування.

Види податків, які сплачують громадяни в Україні.

Податкова культура, особливості її формування в Україні. Морально-етичні аспекти оподаткування.

Відповідальність за порушення податкового законодавства.

Ухилення від сплати податків як економічна, фіскальна та морально-етична проблема.

Література: 16-19; 23; 24

Змістовий модуль 2. Викладання фінансової грамотності у контексті забезпечення особистої фінансової безпеки

Тема 5. ЗАОЩАДЖЕННЯ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Заощадження домогосподарств: сутність, види, мотиви та основні чинники.

Фінансові активи домогосподарств: сутність, класифікація, специфіка формування у вітчизняній та зарубіжній практиці.

Аналіз взаємовідносин домогосподарств з банківськими установами. Банківські послуги, їх доступність та поширення. Поняття і види банківських депозитів. Депозитний договір та процес його укладення. Ризики банківських вкладів. Страхування депозитів.

Види банківських кредитів. Принципи кредитування. Кредитна угода. Умови надання споживчих кредитів. Автокредит та особливості його надання. Іпотечний житловий кредит. Забезпечення виконання кредитних зобов'язань.

Електронні платежі та пластикові картки. Система розрахунків електронними грошима. Правила здійснення грошових переказів. Захист грошових переказів.

Процес обміну валюти. Валютний курс та методи його визначення. Характеристика видів валют. Валютний ринок. Операції обмінних пунктів в Україні.

Оцінка діяльності домогосподарств на ринку небанківських фінансових послуг (кредитні спілки, страхові компанії, недержавні пенсійні фонди, інститути спільного інвестування, ломбарди).

Моніторинг участі населення у функціонуванні фондового ринку (ринку цінних паперів) України.

Інвестування у дорогоцінні метали, нерухомість, антикваріат, твори мистецтва: його переваги і недоліки.

Методика формування особистого інвестиційного портфелю. Агресивна, поміркована і консервативна стратегії інвестування.

Література: 2; 5-6; 10; 15-19; 21; 25

Тема 6. СТРАХУВАННЯ ЯК ВИД ФІНАНСОВОЇ ПОСЛУГИ

Сутність та необхідність страхового захисту населення в сучасних умовах. Види страхування та їх характеристика. Учасники страхових відносин. Страховий договір та процес його укладення. Види страхових посередників. Порядок дій при настанні страхового випадку.

Призначення і сутність особистого страхування. Характеристика майнового страхування. Особливості страхування життя. Види страхування відповідальності громадян.

Література: 6; 16-19

Тема 7. ПЕНСІЯ ТА ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДЯН

Пенсія та її види. Система пенсійного забезпечення в Україні, її характеристика. Державна солідарна система. Перспективи запровадження обов'язкової накопичувальної пенсійної системи. Недержавне пенсійне забезпечення.

Приватна участь у пенсійному забезпеченні. Недержавні пенсійні фонди: поняття, види та особливості функціонування. Переваги і ризики недержавної пенсії.

Література: 2; 10; 15-18

Тема 8. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ПОВЕДІНКИ НАСЕЛЕННЯ У КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ

Поняття і види фінансової поведінки домогосподарств. Моделі і стратегії фінансової поведінки населення. Дохідна, споживча, ощадно-інвестиційна, боргова фінансова поведінка. Обачлива фінансова поведінка та необхідність її формування.

Активні і пасивні стратегії фінансової поведінки. Вплив фінансової грамотності на формування фінансової поведінки населення.

Визначення напрямів активізації фінансової поведінки населення в сучасних умовах.

Література: 2; 6; 7; 10; 15-18; 20-22

Тема 9. ФІНАНСОВЕ ШАХРАЙСТВО І ОСОБИСТА ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ГРОМАДЯН

Фінансове шахрайство, його сутність та основні види. Фінансова піраміда як різновид фінансового шахрайства. Найпоширеніші способи фінансового шахрайства в Інтернеті.

Сутність та методи протидії фінансовому шахрайству.

Поняття фінансової безпеки громадян. Критерії та індикатори особистої фінансової безпеки. Оцінка внутрішніх і зовнішніх загроз особистій фінансовій безпеці.

Напрями забезпечення фінансової безпеки громадян.

Література: 2; 5; 15-18; 24

Тема 10. ВИКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ

Мета та основні завдання викладання фінансової грамотності у загальноосвітніх, професійних та вищих навчальних закладах. Науково-методичне забезпечення педагогічного процесу. Вплив методичних засобів на розвиток творчої активності учнів і студентів. Поєднання репродуктивного та проблемного методів вивчення фінансової грамотності.

Вимоги до розвитку лекційної форми організації навчального процесу з фінансової грамотності. Науково-практичні аспекти економічної освіти. Психолого-педагогічні засади навчальної діяльності. Методологія читання лекцій. Викладацькі та навчальні технології, що можуть застосуватися при викладанні фінансової грамотності. Розроблення робочої програми курсу та іншого навчально-методичного забезпечення.

Академічна доброчесність як важлива складова забезпечення якості освітнього процесу.

Література: 1; 3-4; 8; 9; 11-14; 16-18

4. Структура залікового кредиту з дисципліни “Викладання фінансової грамотності”.

(денна форма навчання)

Назва теми	Кількість годин			
	Лекції	Практ. заняття	Самост. робота	Індивід. Робота
Змістовий модуль 1. Фінансова грамотність населення в діалектиці сучасних освітніх тенденцій				
Тема 1. Моніторинг рівня фінансової грамотності населення та його оцінка в Україні	2	2	10	1
Тема 2. Оцінка впливу психології грошей на формування добробуту населення	2	2	5	–
Тема 3. Формування сімейного бюджету і планування особистих фінансів	4	4	10	1
Тема 4. Податки і податкова культура	2	2	5	–
<i>Заліковий модуль 1 - 2год.</i>	–	–	–	–
Змістовий модуль 2. Викладання фінансової грамотності у контексті забезпечення особистої фінансової безпеки				
Тема 5. Заощадження та інвестиційна діяльність домогосподарств	4	4	10	1
Тема 6. Страхування як вид фінансової послуги	2	2	5	–
Тема 7. Пенсія та пенсійне забезпечення громадян	2	2	5	–
Тема 8. Аналіз фінансової поведінки населення у контексті підвищення рівня фінансової грамотності	4	4	10	–
Тема 9. Фінансове шахрайство і особиста фінансова безпека громадян	4	4	10	1
Тема 10. Викладання фінансової грамотності	4	4	15	1

Заліковий модуль 2(ректорська контрольна робота)- 2год.	-	-	-	-
Заліковий модуль 3(підсумкова оцінка за КПЗ, враховуючи поточне опитування)- 2год.	-	-	-	-
Заліковий модуль 4(іспит)- 2год.	-	-	-	-
Разом	30	30	85	5

(заочна форма навчання)

Назва теми	Кількість годин			
	Лекції	Практ. заняття	Самост. робота	Індивід. Робота
Змістовий модуль 1. Фінансова грамотність населення в діалектиці сучасних освітніх тенденцій				
Тема 1. Моніторинг рівня фінансової грамотності населення та його оцінка в Україні	1	1	20	–
Тема 2. Оцінка впливу психології грошей на формування добробуту населення	-	-	10	–
Тема 3. Формування сімейного бюджету і планування особистих фінансів	1	-	20	–
Тема 4. Податки і податкова культура	-	-	10	–
<i>Заліковий модуль 1 - 2год.</i>	–	–	–	–
Змістовий модуль 2. Викладання фінансової грамотності у контексті забезпечення особистої фінансової безпеки				
Тема 5. Заощадження та інвестиційна діяльність домогосподарств	1	-	15	–
Тема 6. Страхування як вид фінансової послуги	-	-	10	–
Тема 7. Пенсія та пенсійне забезпечення громадян	-	-	10	–
Тема 8. Аналіз фінансової поведінки населення у контексті підвищення рівня фінансової грамотності	-	-	14	–
Тема 9. Фінансове шахрайство і особиста фінансова безпека громадян	-	-	15	–
Тема 10. Викладання фінансової грамотності	1	1	20	–
<i>Заліковий модуль 2(реktorська контрольна робота)- 2год.</i>	–	–	–	–
<i>Заліковий модуль 3(підсумкова оцінка за КПЗ, враховуючи поточне опитування)- 2год.</i>	–	–	–	–
<i>Заліковий модуль 4(іспит)- 2год.</i>	–	–	–	–
Разом	4	2	144	–

5. Тематика практичних занять

Змістовий модуль 1. Фінансова грамотність населення в діалектиці сучасних освітніх тенденцій

Практичне заняття № 1

Тема 1. Моніторинг рівня фінансової грамотності населення та його оцінка в Україні

Мета: отримання навиків з проведення моніторингу рівня фінансової грамотності населення та його оцінки у контексті вітчизняного та зарубіжного досвідів

Питання для обговорення:

- 1.1. Складові фінансової грамотності, їх характеристика
- 1.2. Аналіз основних компонентів фінансової грамотності населення
- 1.3. Оцінка зарубіжного досвіду підвищення рівня фінансової грамотності населення та можливостей його використання в Україні

Практичне заняття № 2

Тема 2. Оцінка впливу психології грошей на формування добробуту населення

Мета: ознайомлення з психологічними аспектами сприйняття (несприйняття) грошей сучасним суспільством та впливом грошей на формування добробуту населення

Питання для обговорення:

- 2.1. Роль грошей у функціонуванні сучасного суспільства та їх вплив на формування добробуту громадян
- 2.2. Аналіз психологічних аспектів сприйняття (несприйняття) грошей
- 2.3. Оцінка впливу інфляції на рівень життя населення і соціальні стандарти

Практичне заняття № 3, 4

Тема 3. Формування сімейного бюджету і планування особистих фінансів

Мета: розширення уявлення щодо ролі домогосподарств у сучасній економіці, ознайомлення з особливостями фінансового планування, отримання навиків зі складання особистого (сімейного) бюджету.

Питання для обговорення:

- 3.1. Складання балансу активів і пасивів як важлива передумова особистого фінансового планування
- 3.2. Сімейний (особистий) бюджет, його структура та методика формування в сучасних умовах
- 3.3. Основні етапи та необхідність особистого фінансового планування
- 3.4. Роль незалежних фінансових консультантів (радників) у формуванні і реалізації особистих фінансових планів

Практичне заняття № 5

Тема 4. Податки і податкова культура

Мета: ознайомлення із сутністю, необхідністю та видами податків, вивчення особливостей системи оподаткування доходів і майна громадян та податкової культури населення в Україні.

Питання для обговорення:

- 4.1. Основи оподаткування населення: сутність, необхідність та види
- 4.2. Податкова культура, особливості її формування в Україні. Відповідальність за порушення податкового законодавства

4.3. Ухилення від сплати податків як економічна, фіскальна та морально-етична проблема

Змістовий модуль 2. Викладання фінансової грамотності у контексті забезпечення особистої фінансової безпеки

Практичне заняття № 6, 7

Тема 5. Заощадження та інвестиційна діяльність домогосподарств

Мета: ознайомлення з можливостями участі громадян в інвестиційному процесі, вивчення основних видів фінансових інструментів, аналіз можливостей формування особистого інвестиційного портфелю.

Питання для обговорення:

- 5.1. Заощадження домогосподарств: сутність, види, мотиви та основні чинники
- 5.2. Фінансові активи домогосподарств: сутність, класифікація, специфіка формування у вітчизняній та зарубіжній практиці.
- 5.3. Аналіз взаємовідносин домогосподарств з банківськими установами
- 5.4. Оцінка діяльності домогосподарств на ринку небанківських фінансових послуг (кредитні спілки, страхові компанії, недержавні пенсійні фонди, інститути спільного інвестування, ломбарди)
- 5.5. Моніторинг участі населення у функціонуванні фондового ринку (ринку цінних паперів) України
- 5.6. Інвестування у дорогоцінні метали, нерухомість, антикваріат, твори мистецтва: його переваги і недоліки
- 5.7. Формування особистого інвестиційного портфелю. Агресивна, поміркована і консервативна стратегії інвестування

Практичне заняття № 8

Тема 6. Страхування як вид фінансової послуги

Мета: вивчення сутності, переваг й особливостей здійснення страхування, ознайомлення з основними видами страхування та специфіки їх реалізації.

Питання для обговорення:

- 6.1. Сутність та необхідність страхового захисту населення в сучасних умовах
- 6.2. Характеристика основних видів страхування громадян
- 6.3. Оцінка майнового страхування в Україні
- 6.4. Аналіз страхування життя громадян: основні переваги та потенційні ризики

Практичне заняття № 9

Тема 7. Пенсія та пенсійне забезпечення громадян

Мета: ознайомлення зі структурою системи пенсійного забезпечення, умовами отримання та видами пенсійних виплат, розширення уявлення щодо можливостей приватної участі громадян у пенсійному забезпеченні.

Питання для обговорення:

- 7.1. Поняття та основні види пенсій

- 7.2. Аналіз системи пенсійного забезпечення в Україні
- 7.3. Оцінка державної солідарної системи, її характеристика
- 7.4. Перспективи запровадження обов'язкової накопичувальної системи
- 7.5. Недержавне пенсійне забезпечення: переваги та ймовірні ризики

Практичне заняття № 10, 11

Тема 8. Аналіз фінансової поведінки населення у контексті підвищення рівня фінансової грамотності

Мета: отримання знань щодо сутності, видів та моделей фінансової поведінки домогосподарств, формування вміння аналізувати власну фінансову поведінку та визначати загрози фінансовій безпеці

Питання для обговорення:

- 8.1. Фінансова поведінка: сутність, види, чинники впливу
- 8.2. Оцінка моделей і стратегій фінансової поведінки населення
- 8.3. Вплив фінансової грамотності на фінансову поведінку населення
- 8.4. Визначення напрямів активізації фінансової поведінки населення в сучасних умовах

Практичне заняття № 12, 13

Тема 9. Фінансове шахрайство і особиста фінансова безпека громадян

Мета: ознайомлення з сутністю та методами протидії фінансовому шахрайству, формування вміння прогнозувати власну фінансову поведінку та визначати загрози особистій фінансовій безпеці

Питання для обговорення:

- 9.1. Фінансове шахрайство, його сутність та основні види
- 9.2. Основні методи протидії фінансовому шахрайству
- 9.3. Фінансова безпека громадян: сутність та напрями забезпечення

Практичне заняття № 14, 15

Тема 10. Викладання фінансової грамотності

Мета: отримання знань і навиків щодо педагогічної майстерності при викладанні фінансової грамотності.

Питання для обговорення:

- 10.1. Мета та основні завдання викладання фінансової грамотності у загальноосвітніх, професійних та вищих навчальних закладах
- 10.3. Методика побудови лекційного, семінарського і практичного заняття з фінансової грамотності. Інноваційні методи і передові педагогічні практики викладання фінансової грамотності.
- 10.4. Науково-методичне забезпечення процесу викладання фінансової грамотності
- 10.5. Психолого-педагогічні аспекти викладання фінансової грамотності у закладах освіти. Академічна доброчесність як важлива складова забезпечення якості освітнього процесу.

6. Комплексне практичнеіндивідуальне завдання

Виконання комплексного практичного індивідуального завдання з дисципліни “Викладання фінансової грамотності” передбачає підготовку і проведення лекційного або практичного заняття по одній із тем освітньої компоненти з використанням передових інноваційних методик та педагогічних практик та обов’язковим презентаційним супроводом.

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента передбачає написання та публічний захист реферату із презентаційним представленням його змісту і починається з вибору теми дослідження. При цьому студентам надається можливість самостійно обрати тему із запропонованої проблематики або запропонувати власну тему. У такому разі вибрана тема має бути обов’язково узгоджена з викладачем, який проводить практичні заняття. Зміст реферату слід викладати стисло та лаконічно, не допускаючи повторень і зайвих відступів від теми.

Презентація реферату проходить на практичному занятті.

№ п/п	Тематика	Денна форма, год.	Заочна форма, год.
1.	Фінансова грамотність і фінансова культура як атрибут суспільного життя	5	7
2.	Знання та навички як основні складові фінансової грамотності людини	4	7
3.	Мотиви, цілі, стратегії та моделі фінансової поведінки громадян	4	7
4.	Споживча, заощаджувальна, інвестиційна та кредитна поведінка населення	4	7
5.	Активні та пасивні фінансові стратегії громадян	4	7
6.	Напрями активізації фінансової поведінки громадян	4	7
7.	Сукупні доходи та витрати домогосподарств як об’єкти управління	4	7
8.	Завдання, принципи та особливості управління фінансами громадян	4	7
9.	Фінансове планування у формуванні фінансової незалежності особистості	4	7
10.	Планування сімейного бюджету та методи його збалансування	4	7
11.	Види сімейного бюджету: збалансований, профіцитний і дефіцитний	4	7
12.	Фінансові цілі сім’ї та вимоги щодо їх формування	4	7
13.	Фактори впливу на ефективність виконання сімейного фінансового плану	4	7
14.	Аналіз інструментів страхового захисту сім’ї від ризиків	4	7
15.	Заходи безпеки щодо користування банківськими пластиковими картками	4	7
16.	Особиста фінансова безпека: сутність та основні елементи	4	7
17.	Фінансове благополуччя і фінансова стабільність громадян	4	7
18.	Споживчий кредит: принципи і умови надання	4	7
19.	Автокредити: умови надання та вимоги до позичальників	4	6
20.	Умови та етапи іпотечного житлового банківського кредитування	4	6
21.	Особливості залучення коштів громадян на депозитні рахунки	4	6
Разом:		85	144

8. Тренінг з дисципліни

Організація і проведення тренінгу (4 год.)

Тематика: Формування, аналіз та оптимізація особистого (сімейного) бюджету

1. Сформувати особистий (сімейний) бюджет на наступний місяць (2 год.)

Порядок проведення:

Етап 1 . Облік доходів за попередній місяць.

Етап 2 . Аналіз витрат за попередній місяць.

Етап 3 . Виведення підсумкового сальдо за попередній місяць.

Етап 4 . Складання бюджету витрат на наступний місяць.

Етап 5 . Обговорення з родиною сформованого бюджету .

Етап 6 . Аналіз, коригування та виявлення резервів зростання доходів та оптимізації витрат особистого(сімейного) бюджету.

Етап 7 . Дослідження можливостей здійснення заощаджень домогосподарством.

Етап 8 . Зробити загальний висновок з виокремленням основних проблем управління особистими фінансами та сформулювати пропозиції щодо їх вирішення.

2. Здійснити вибір банківської установи для фізичної особи, яка прагне:

– отримати кредит;

– вкласти кошти (з метою отримання доходу або збереження коштів) (2 год.)

В країні з нестабільною політичною та економічною ситуацією складно обирати надійних партнерів, у тому числі і фінансових. Український банківський сектор зараз перебуває в кризовому стані. У такій ситуації особливо гостро постає проблема правильного вибору банку.

У процесі тренінгу студентам необхідно оцінити:

– прозорість роботи банку,

– відкритість інформації про власників і позитивну історію,

– фінансові результати діяльності банку,

– дотримання нормативів НБУ окремими банками, порівняти нормативи банку із середніми значеннями по системі та нормативним значенням,

– терміни кредитування,

– можливість дострокового погашення кредиту,

– наявність штрафів за дострокове погашення кредиту,

– відсоткові ставки, комісії та інші статті витрат для клієнта банку,

– визначити участь банку у Фонді гарантування вкладів фізичних осіб,

– кредитну політику банку: установа, яка видає кредити без застави та при пред'явленні мінімального пакету документів не є надійним партнером для вкладників.

Результати дослідження відобразити у вигляді порівняльної таблиці (по 5 банківських установах).

Зробити загальний висновок з обґрунтуванням вибору окремого банку.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни “Викладання фінансової грамотності” використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування;

- залікове модульне тестування та опитування;

- аналітичні звіти, реферати, есе;

- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

- оцінювання результатів КППЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- ректорська контрольна робота;
- екзамен.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Викладання фінансової грамотності» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

(%)			
Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КППЗ, враховуючи поточне опитування)	Заліковий модуль 4 (екзамен)
20 %	20 %	20 %	40%
8 тиждень	15 тиждень	16 тиждень	Згідно розкладу

Шкала оцінювання

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	Відмінно	A (відмінно)
85-89	Добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	Задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-58	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Електронний варіант лекцій	1-10
2.	Презентаційні матеріали до кожної теми, мультимедійні пристрої	1-10
3.	Програмне забезпечення	1-10

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. Право та інноваційне суспільство. 2015. № 1(4). С. 27 – 33.
2. Бонд Р. Фінансова грамотність та обізнаність в Україні: факти та висновки URL: http://www.uaib.com.ua/files/articles/1369/84/finlit_survey_6dec2010_ua.pdf
3. Інноваційні форми, методи і технології навчання. URL: <http://invnz.blogspot.com/>
4. Інноваційні технології навчання: навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів / [Кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова Х.Ш.; наук. ред. Арістова А.В.; упорядн. словника Волобуєва С.В.]. К. : НТУ, 2017. 172 с.
5. Кізима Т, Куцяк В. Особисте фінансове планування: сутність, специфіка, основні етапи. Світ фінансів. 2015. Вип. 3. С. 62-70.

6. Кізима Т., Кізима А. Домогосподарства на фінансовому ринку України: поведінково-мотиваційний аспект. Світ фінансів. 2016. Вип. 3. С. 89-101.
7. Кізима Т., Шаманська О. Фінансова грамотність населення і фінансова поведінка домогосподарств: аспекти взаємовпливу. Світ фінансів. 2014. Вип. 1. С. 16-26.
8. Кляп М. Інноваційні методи навчання у ВНЗ як інструмент інтернаціоналізації вищої освіти України. Вища освіта України. 2015. № 4. С. 45 – 53.
9. Начаєв В. М. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
10. Покудов А. В. Личные финансы. Секреты управления. М. Вершина, 2006. 192 с.
11. Пояснювальна записка до програми «Фінансова грамотність» (105 год.) URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/fingram/4Financial%20Literacy%20Course%20structure_program%20105%20hours.pdf
12. Пояснювальна записка до програми «Фінансова грамотність» (35 год.) URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/fingram/3Financial%20Literacy%20Course%20structure_program%2035%20hours.pdf
13. Радкевич В. О. Інноваційні підходи до управління якістю професійно-технічної освіти. URL : <https://shorturl.at/dmyCJ>
14. Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 року (проект) / Робоча група під керівництвом МОН України. Київ, 2014. 75 с. URL : <http://tnpu.edu.ua/EKTS/strate2014.pdf>
15. Управляем семейным бюджетом в кризис. Антикризисная книга / под ред. колл. журн. «Семейный бюджет». М.: Астрель: Русь-Олимп, 2009. 511 с.
16. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як? : навчальний посібник / авт. кол. К., 2019. 272 с.
17. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як? : робочий зошит для учня / авт. кол. К., 2019. 160 с.
18. Фінансова грамотність: навч. посіб. / авт. кол.; за ред. д-ра екон. наук, проф. Т.С. Смовженко. – Вид. 2-ге, випр. і доп. – К., 2013. – 311 с.
19. Фінансово-економічна грамотність: [у 2-х частинах]. Частина 1: Основи національної економіки, економіки регіонів та фінансової системи України: підручник Кол. авторів за ред. О.Б. Жихор, О.В. Димченко Київ: Видавничий дім «Кондор», 2017. 1024 с.
20. Kizyma T. Consumer behavior of households in Ukraine in the present conditions. Modern determinant of fiscal policy: local and international dimension : monograph / edited by Doctor of Economics, Prof. Andriy Krysovatyu, Doctor of Economics, Prof. Andrzej Gospodarowicz. Wroclaw, 2016. P. 107-115.
21. Kizyma T. Households financial assets: composition, dynamics, peculiarities of formation. Quantitative methods in accounting and finance / Edited by Ruslan Motorin and Edward Nowak. Ternopil: Ternopil national economic university, 2016. P. 95-104.
22. Kizyma T. Priorities for the household financial development and the financial literacy formation of population. Modern Ukrainian financial science: theoretical paradigm & practical concept of public finance: monograph / V. Fedosov, A. Krysovatyu, V. Oparin, P. Yukhymenko. Oklahoma City: Draft 2 Digital Publishing House, 2018. P. 415-431.
23. Kizyma T., Kizyma A. Tax burden on households: theoretic-pragmatic aspects. Modern tendencies of fiscal policy in European economic space: monograph / A. Krysovatyu, O. Kyrylenko, O. Kneysler et al. ; edited by Doctor of Economics, Prof. Andriy Krysovatyu. Ternopil: TNEU, 2017. P. 171-177.
24. Kizyma T., Lobodina Z., Khamyha Yu. Fraud with financial resources of the state: types and effect on the shadow economy. Financial and credit activity: problems of theory and practice. 2019. №2 (29). P. 355-363. (**Web of Science**).
25. Kizyma T.O. Individual (personal) finances: necessity of separation and development prospects in market conditions. Actual problems of economics. 2008. №11. P. 194-203. (**Scopus**).

